

Mönster och möjligheter: Genus och gestaltning i 1700-talsopera

Sedan 2016 har Tove Dahlberg och jag träffats i en serie workshops för att undersöka frågor kring genus, normer, konventioner och förväntningar i operagestaltning. Tove är operasångerska med en lång internationell karriär, som nu doktorerar med ett projekt kring operasångarens handlingsutrymme i den konstnärliga gestaltningen (vid Musikhögskolan i Piteå/Luleå tekniska universitet; från 1 jan 2019 vid Stockholms konstnärliga högskola).

Vi kände att det låg i bådas intresse att mötas i våra kritiska och kreativa praktiker för att se vad ett jämbördigt regissörs- och sångarperspektiv kunde ge i dessa frågor. Jag har arbetat under flera år med en form av kritisk skådespelargestaltning med avseende på genus, normer och intersektionella perspektiv, men har framförallt arbetat inom textbaserad scenkonst och talteater, mindre inom musikdramatik och sångligt driven scenkonst. För egen del var jag intresserad av vad min (forsknings- och konstnärliga) praktik skulle möta inom operafältet.

Resultatet är en "forskningsföreställning", som vi kallar det, med samma titel som projektet i stort, som hittills redovisats vid ett tillfälle på Operahögskolan i Stockholm, den 20 september 2018. Under våren 2019 kommer föreställningen/redovisningen även att ingå i säsongsprogrammet vid HSM och planer finns att göra ytterligare en föreställning vid OHS under hösten 2019, samt vid Musikhögskolan i Piteå. Ytterligare planer finns att göra föreställningen vid fler lärosäten och i andra sammanhang; dock är dessa inte klara i skrivande stund.

Vi har arbetat fram föreställningen tillsammans och benämner det gemensamma föreställningsarbetet som "idé, manus, och iscensättning" i programbladet. I denna föreställning sammanflätas dokumentation och kritiska perspektiv med konstnärlig gestaltning, samt efterföljs av ett reflekterande samtal tillsammans med publiken. Helheten är ca 90 minuter, varav 50 minuter är föreställning och 40 minuter är samtal. Tillsammans med pianisten Bo Wannefors

framför Tove fem scener och arior ur Mozarts opera Figaros bröllop; mellan scenerna berättar hon om vår arbetsprocess och framför de forskningsargument som drivit vårt gemensamma arbete. Jag introducerar redovisningen, samt leder reflektionssamtalet med publiken; vidare ansvarar jag för föreställningens teknik från en synlig plats på scenen.

Rollerna som Tove gestaltar (Susanna, Figaro, Greven, Grevinnan, och Cherubin) återfinns i olika röstfack och avser såväl kvinnliga som manliga karaktärer i operan. Vi har använt Mozarts opera som ett "material" (snarare än ett "verk") och transponerat musiken samt arbetat utifrån ett slags drag-teknik med målsättningen att undersöka vilka röstliga och sceniskt gestaltande tekniker som möjliggör en (för publiken förmodat) " trovärdig" tolkning och iscensättning av rollen i fråga. Alltså har det handlat om att tillägna sig olika kroppsliga och vokala "språk" eller "dialekter", de beteendemönster som kodar någon som "maskulin" eller "feminin" för en betraktare.

Föreställningen utgår ifrån Toves professionella erfarenhet som sångare, då hon gestaltat Cherubin i fem olika uppsättningar och här även iscensätter de karaktärer som Cherubin möter i dramat. Denna erfarenhet möter ett feministiskt scenkonstnärligt forskningsperspektiv och en regipraktik som bygger på kollektivt arbete och genusmedveten gestaltning.